

Mottopaja

Jokaisella ihmisellä täytyy olla kyky kertoa oma tarinansa.

Kyky kertoa oma tarina on edellytys sille, että voi tulla muiden ymmärtämäksi. Kun kerromme itsestämme jotakin muille, tarvitsemme jonkinlaisen roolin. Jokainen ihminen puhuu eri tavalla esimerkiksi omille vanhemmilleen kuin kavereilleen. Se, kenelle suuntaamme sanamme, vaikuttaa siihen, mitä itsestämme kerromme.

Rap-lyriikassa kertoja on lähes aina alleviivaten MINÄ, joka tulee jostain ja on menossa jonnekin. Toki usein ollaan niin sanotun MC/Artisti-pseudonyymien takana, joka mahdollistaa fiktiivisen aineksen tuomista mukaan tekstiin. Monilla artisteilla on useita eri artistinimiä, joiden avulla he synnyttävät erilaisia mielikuvia kertomistaan asioista. Jokainen ihminen luo mielikuvia kertoessaan omaa tarinaansa. Mielikuvat muuttuvat sen mukaan, kenelle hän suuntaa sanansa.

Rap-lyriikka on egon puhetta. Liioittelu ja itsensä ylistäminen on siinä keskeistä. Omakehumisen ei tarvitse olla totta, paljon tärkeämpää on liioitella mehevästi.

Lämmittelytehtävä

Luo itsellesi rooli. Vastaa kysymykseen:

Mikä eläin olisit?

Käykää vastaukset läpi ja esittäkää tarkentavia kysymyksiä. Jos olisit kotka, minkälainen kotka olisit? Miksi valitsit juuri tämän eläimen?

Yksinkertainen eläimen rooli kertoo jokaisesta ihmisestä jotain. Se voi itsessään toimia roolina ja myös artistinimenä (kuten vaikka Snoop Dogg). Eläimen näkökulma toimii myös hyvänä lähtökohdana lyriikan kirjoittamiseen, sillä se luo mielikuvia.

Tehtävä 1

Valitkaa jokin rap-kappale, joka kerrotaan yksikön ensimmäisessä. Tulostakaa kappaleen sanat.

Biisihdotuksia

JVG: Voitolla yöhön

MKDMSK (Maski): Edelleen edellä

IBE: iClout

Kuunnelkaa biisi ja pohtikaa:

Minkälaisen kuvan tämä ihminen haluaa itsestään antaa?

Käykää vastaukset läpi luokassa, voitte jakaantua myös pienryhmiin pohtimaan vastauksia.

Kannattaa esittää apukysymyksiä monipuolistamaan vastauksia, esimerkiksi: Minkälaiselta ihmiseltä biisin kertoja vaikuttaa, onko hän rikas vai köyhä, onko hän vihainen vai tyytyväinen, mitä hän itsessään korostaa? Onko hänellä ollut hankaluuksia aiemmassa elämässään? Onko hän voittanut kaikki hankaluudet? Haluaako hän antaa itsestään menestyjän vaikutelman? Mitä asioita hän liioittelee? Miten todellisuus eroaa niistä mielikuvista, joita biisi synnyttää puhujasta. Minkälainen rooli puhujalla on?

Kun olette saaneet analyysin valmiiksi, käykää se pääkohdittain läpi luokassa. Pohtikaa sen jälkeen puhujan uskottavuutta:

Tietääkö puhuja, mistä hän puhuu?

Apukysymyksiä:

Ovatko hänen sanavalintansa sellaisia, jotka osoittavat hänellä olevan oikeita kokemuksia biisin aiheesta?

Miten biisin kertoja onnistuu vakuuttamaan yleisönsä?

Mitä sellaista erikoislaatuista ja uniikkia hän kertoo, mikä erottaa hänet muista tai yleisistä ennakkoluuloista?

Jos kappale on kuuluisa ja menestynyt, se on uskottavuuden todiste. Miettikää, mihin kappaleen suosio perustuu.

Tehtävä 2

Vastaa alla olevaan kysymykseen, mutta tee se mahdollisimman mehevästi. Voit aivan hyvin myös keksiä jonkin asian, jossa olet tulevaisuudessa maailman eliittiä.

Missä sä oot hyvä?

Itseään voi ylistää myös käänteisesti, vaikka liioittelemalla omaa köyhyyttä tai muita vaikeuksia. Tärkeintä on, että sen tekee sellaisesta roolista, joka on samaistuttava ja elävä. Jotta voit lisätä omakehusi uskottavuutta, kerro:

Minkä vastoinkäymisen olet voittanut?

Kun kehuu itsestään kertomalla jostakin heikkoudesta tai vastoinkäymisestä, kehu muuttuu paljon uskottavammaksi. Esimerkiksi: "Tein ottelussa kaksi maalia, vaikka varpaani oli murtunut" tai "Sain kokeesta kympin, koko luokan parhaan numeron, vaikka olin valvonut koko edellisyön, kun surin sairasta kissaani".

Liitä voittamasi vastoinkäyminen mehevään omakehuusi, niin että siitä tulee kokonainen. Lisää kehuun yksityiskohtia, jotta siitä tulisi mahdollisimman uskottava.

Käykää jokainen oppilas läpi ja kuunnelkaa vuoron perään jokaisen omakehu.

Esimerkkejä:

Mä oon Vuosaaren paras pakki. Mun valmentaja oli huono, se ei tajunnut mun taitoja. Se ei osannut tehdä treenejä. Faija sanoi: vaihda jengiä. Mä menin try outiin ja nousin kaksi sarjatasoa ylemmäs.

Olen hyvä valehtelemaan. Muhun luotetaan. Jäin valheesta kiinni (en edes muista mikä valhe se oli). Tuli luottamuspula. Puhuin ja pyöräitin ne ympäri: luottamus palautui. Nyt voin taas valehdella siekailematta.

Tehtävä 3

Luokaa omakehuista tarinoita.

Tekstistä syntyy luontevasti possebiisi, jossa jokaisella oppilaalla on oma säkeistö. Sen ei tarvitse olla pitkä. Lopputuloksen ei kuitenkaan tarvitse olla yhteinen teksti. Lähtökohdasta voi syntyä myös spoken word -runo, novelli, proosaruno tai oppilaan oma biisi.

Jatkotehtävä

Tehkää Mun hoodit -paja ja ottakaa yhdessä luotu miljöö pohjatekstiksi. Jokainen oppilas kirjoittaa sen pohjalta oman version yksikön ensimmäisessä.

Hän voi valita tekstistä itselleen sopivan kohdan ja jättää loput pois. Tärkeää on, että hän kirjoittaa valitsemansa kohdan yksikön ensimmäiseen ja tekee havaintoja omakehunsä kautta. Hän siis sijoittaa itsensä miljööseen ja tekee havaintoja roolistaan käsin.